

ДОПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВ

Період профорієнтаційної діяльності супроводжується складним переосмисленням ставлення особистості до світу професійних знань, умінь, навичок, до предметної культури як цінності, яка синтезує науково-технічні, естетичні, духовно-моральні задатки людини як розумної істоти, до процесу й предмету праці, до суспільства як до споживача створюваних продуктів праці, до інших людей як джерела взаємозбагачувального спілкування, до себе як потенційного представника певної соціально-професійної групи. Допрофільна підготовка задля подальшого професійного самовизначення учнів основної школи має орієнтуватися не лише на поглиблене вивчення профільних предметів і курсів за вибором, а й на становлення або корекцію професійного самовизначення з урахуванням процесів соціалізації особистості старшокласників.

Для учнів питання профорієнтації важливі, знайомі, але з якого боку підійти до усвідомленого їх рішення, далеко не всі уявляють. Саме тому є важливою допомога дорослих на етапі формування готовності підлітка до професійного самовизначення. Допомога педагогів старшокласникам у професійному самовизначенні пов'язана з необхідністю інформувати школярів про різноманітність світу професій, про їх зв'язок з науками і предметами, що вивчаються у школі, роз'яснювати специфіку і особливості професійної діяльності. Також важливо дати учням можливість освоїти практичні навички планування, розвивати здатність бачити позитивну перспективу свого майбутнього життя, надавати учням основної школи емоційну підтримку. Це допоможе випускникам зробити самостійний і свідомий вибір. Однак, як зазначається в Науково-аналітичній доповіді «Про зміст загальної середньої освіти» (2015): «В умовах стандартизації змісту залишилася недостатньо обґрунтованою проблема його диференціації (допрофільна підготовка, профільне навчання)» [2, с. 66].

З позиції нашого дослідження на допрофільному етапі підготовки учнів важливим показником розвитку їхньої мотиваційної сфери є

інтереси - форма вияву пізнавальної потреби, яка забезпечує спрямованість особистості на усвідомлення цілей діяльності й сприяє ознайомленню з новими явищами дійсності. У цьому віці починають формуватися інтереси до вивчення предметів певного профілю та дисциплін, які в школі взагалі не вивчаються. Учні диференціюють за вибором найцікавіших, на їхню думку, предметів; вони відвідують гуртки, курси за вибором, щоб поглибити знання, які стануть їм у пригоді під час вибору спочатку профілю навчання, а потім і професії. У сфері таких інтересів виявляються спрямованість, інтелектуальна та емоційна активність особистості. Диференціація навчання є засобом втілення індивідуалізації і означає перехід дитини на власні план та програму розвитку [1, с. 15]. На етапі становлення стійких інтересів до профільних предметів поступово окреслюється і закріплюється головний професійний інтерес. Романтичні прагнення поступаються місцем прагматичному вибору найстійкішого інтересу, здебільшого безпосередньо пов'язаного з основною професійною лінією життя учня, вибору, який і визначає спрямованість його особистості. Стійкі інтереси учнів переростають у захоплення. Більшість професійних захоплень, навіть якщо вони не стають остаточними, сприяють розвитку мислення школярів, задовольняють їхню потребу в пізнанні нової інформації, підвищують інтелектуальну активність, стимулюють допитливість. Учні прагнуть показати свої здібності у виконанні складних пізнавальних завдань, виявити творчість, самостійність, гнучкість у виборі методів розв'язання задач, проведенні експерименту з улюбленого предмета та оформленні висновків.

У процесі засвоєння нового змісту відбуваються розвиток і зміцнення пізнавальних інтересів до певних профільних предметів. Це забезпечується: а) вивченням індивідуально-психологічних особливостей учнів і врахуванням цих особливостей в організації процесу засвоєння нового навчального змісту; б) стимулюванням активної розумової діяльності (використання інтерактивних методів, способів проблемного навчання); в) організацією навчального процесу за умови диференціації навчальних можливостей учнів щодо засвоєння змісту; г) створенням доброзичливих суб'єктно-суб'єктних стосунків у навчальному процесі; д) забезпеченням у процесі засвоєння нового змісту емоційного комфорту; е) надання додаткової уваги учням з тимчасовими незначними затримками психічного

розвитку і створенням системи профілактичної та корекційної роботи з ними щодо засвоєння нової навчальної інформації; ж) добором змісту, форм і методів навчання відповідно до тендерного підходу; з) організацією контролю і самоконтролю, оцінюванням та самооцінюванням рівня засвоєння навчального змісту завдяки диференціації навчальних здібностей.

Список використаних джерел

1. Галина Васьківська, Василь Кизенко. Теоретико-методичні засади диференціації навчання в сучасній школі. *Рідна школа*. 2011. № 6. С. 15-20.
2. Про зміст загальної середньої освіти: Науково-аналітична доповідь / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: НАПН України, 2015. 118 с.